

Fehim Taştekin: AKP bu kumpasın neresinde?

Ankara-Moskova ilişkileri 'çatışmacı ortaklık' kıvamında ilerlerken Erdoğan inanılmaz sıkışmışlık karşısında Biden'e "Ne isterseniz" deme noktasına geldi.

Ukrayna ile Rusya arasında handiyse savaş boruları ötüyor. Kiev bir süredir dost rüzgârıyla kanatlarını havalandırıyor. Hedef Donbass bölgesinde iki 'de facto' cumhuriyetin varlığına son verip egemenliğini tesis etmek ve Rusya'ya iltihak edilen Kırım'ı geri almak.

Rusya da bunun imkânsızlığını göstermeye çalışıyor; askeri güçlerini Ukrayna sınırlarına doğru kaydırıyor. Sivastopol ve Krasnodar'daki Karadeniz Filosu'na 'hazır ol' emri veriyor. Gayet tehditkâr!

Ukrayna'nın 2014'te Rus karşıtı milliyetçi köpürtmenin umulmayan bir sonucu olarak kontrolünü yitirdiği bölgelerle ilgili uluslararası ortam aşırı dozda kışkırtıcı.

Başkan Joe Biden'ın "Amerika geri döndü" deklarasyonuna uygun müdahaleci strateji hızlıca biçimleniyor. Isıtılacak bölgelerin başında Ukrayna geliyor. Ukrayna, Biden'ın başkan yardımcısı iken 6 kez ziyaret ettiği, Rus karşıtı gündemi büyütme için uğraştığı, oğlu üzerinden şahsi çıkar sağladığı bir ülke. Yarım kalmış hesapları var.

İngiltere de AB'den çıktıktan sonra büyük bir hırsıyla Güneş Batmayan İmparatorluk'un nemden kokuşmuş küllerine üflüyor. Boris Jonhson'ın 16 Mart'ta Avam Kamarası'na sunduğu strateji belgesinin başlığı 'Rekabetçi bir Çağda Küresel Britanya'. Belge Asya-Pasifik'e ağırlık vermeyi öngörürken Rusya'yı akut tehlike olarak niteliyor. (Bu arada Queen Elizabeth uçak gemisini Pasifik'e gönderme kararı aldılar. Küresel rekabet için nükleer caydırıcılığı artırma yoluna gidiyorlar. 180'e

düşürmeyi taahhüt ettikleri nükleer başlık sayısını 260'a çıkarıyorlar.) İngilizler Kiev'i cesaretlendirirken Barents Denizi'nde de Rusya'nın Kuzey Filosu'nu bunaltacak şekilde ABD, Norveç ve Danimarka ile birlikte ortak görev gücüne katılıyor.

Yani küresel Amerikan-İngiliz kumpası, hegemonyanın ihyası için geleneksel ayarlarını yeniden yakalamış gözüküyor. Bu minvalde **Karadeniz**'i Rusya'ya dar etme stratejisinde Ukrayna bir kez daha operasyon üssü oluveriyor.

AKP iktidarı da ABD ile işlerini yoluna koymak için hem Suriye hem de Ukrayna'da bu eksenin gözü kara ortağı olmaya hazır. Ukrayna krizi, Türkiye'nin Rusya'ya karşı caydırıcı bir güç olarak kurulan Çok Yüksek Hazırlık Seviyeli Müşterek Görev Kuvveti'nin (**VJTF**) komutasını üstlendiği döneme denk geliyor. Görev 1 Ocak'tan beri Türkiye'de. TSK, "NATO'nun mızrak ucu" denilen ve 6 bin 400 askerden oluşan bu güce 4 bin 200 askerle katılıyor. Bu arada NATO Baltıklar ve Karadeniz'de 'Defender Europe 2021' askeri tatbikatına hazırlanıyor. Ukrayna da katılacak. Üçlü Temas Grubu'ndaki Ukrayna temsilcisi Aleksey Arestoviç mayıs-haziranda yapılacak tatbikatta "Rusya ile savaş senaryosunun sahneleneceğini" söylüyor.

***

Biden'ın başkan olması Kiev'i askeri çözüm konusunda iyice cesaretlendirdi. ABD'nin "Ben geldim" dediği NATO'nun son toplantısında Rusya hedefteydi. Batı'dan beklediği ışığı alan Ukrayna lideri Volodimir Zelenski 4 askerin öldüğü 26 Mart'ta Kırım ve Dombass'ı geri almaya dönük askeri stratejiyi imzaladı. Belge toprakların kurtarılması, Trans-Atlantik bölgesine entegrasyon ve uluslararası askeri operasyonlara katılımı hedefliyor. Zelenski, Amerikan-İngiliz ikilisinin Çin'i baskılama stratejisinin tınısına uygun bir adımla birkaç yıl önce çoğunluk hissesi Çinlilere satılmış olan Sich Motor'un yüzde 100'ünü kamulaştırdı. 1907'de kurulan bu şirket uçak, helikopter ve seyir füzelerine motor üretiyor.

Biden, bu gerilimli süreçte Zelenski'yi arayıp "Arkanızdayız" mesajı verdi. Tam bu arada sergilediği üstün işbirliğine rağmen Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan'ı neden aramıyorsa, inatçı!

Beyaz Saray'a göre "Biden, ABD'nin, Rusya'nın Donbass ve Kırım'da devam eden saldırısı karşısında Ukrayna'nın egemenliği ve toprak bütünlüğüne sarsılmaz desteğini dile getirdi."

Zelenksi'ye göre ise Biden "Rus saldırısına karşı Ukrayna'yı asla yalnız bırakmayacağız" dedi.

1 Nisan'da Amerikan dışişleri ve savunma bakanları Ukraynalı mevkidaşlarıyla konuştu.

2 Nisan'da İngiliz dışişleri ve savunma Bakanları Ukraynalı mevkidaşlarıyla konuştu.

Ne denli senkronize! Bu seferki kızışma kapsamlı geliyor.

***

AKP iktidarı ise birkaç açıdan bu stratejiye canı gönülden işbirliği sunuyor. Suriye'de zoraki Astana platformu, enerjide stratejik yatırımlar, S-400 çengeliyle Ankara-Moskova ilişkileri 'çatışmacı ortaklık' kıvamında ilerlerken Erdoğan inanılmaz sıkışmışlık karşısında Biden'e "Ne isterseniz" deme noktasına geldi. Suriye'de bozulan neo-Osmanlıcı hesapların intikamını Karadeniz'de çıkarmaya yeltenen bir akıl gelip gidiyor. Bu akıldan İngiliz-Amerikan ekseninin aldığı pas öyle böyle değil.

Hükümet öteden beri Kırım'ın tekrar Ukrayna'ya bağlanması hedefinde Kiev'e aradığından fazla çek yazıyor. Evet Kırım Tatar davası öteden beri Türkiye'nin duyarlı noktası fakat kalpleri 'bağımsız Kırım' değil Ukrayna'ya bağlı Kırım için atıyor. NATO konseptine uygun bir hassasiyet!

Kırım'ın referandumla Rusya'ya bağlanmasının ardından Türkiye-

Ukrayna ilişkileri askerileşmeye başladı. Rus yanlılarının ilan ettiği Donetsk Halk Cumhuriyeti (DNR) ve Lugansk Halk Cumhuriyeti'ne (LNR) bir tank üzerinde girmeyi hayal eden önceki Devlet Başkanı Petro Poroşenko aradığı alicenaplığı Erdoğan'da bulmuştu. Ankara-Kiev arasında 2016 ve 2018'de iki askeri işbirliği anlaşmasıyla istikamet verilmişti. Zelenski de Putin'le diyalogtan yana tutumunu kısa sürede bırakınca Ankara'ya sık uğrar hale geldi. Onunla da 3 Şubat 2020'de askeri-mali işbirliği anlaşması, 16 Ekim 2020'de askeri çerçeve anlaşması imzalandı. Bu anlaşmalara imza atılırken Donetsk, Lugansk ve Kırım'ı kurtarma hedefi dillerdeydi.

Dahası var: Türkiye 2019'da Ukrayna'ya 6 adet Bayraktar TB2 satmıştı. 2021'de 5 Bayraktar daha satılacak. Ukraynalı Ukrspetseskport, Bayraktar'la ortak üretim planlıyor. Bu şekilde 48 adet SİHA üretilecek. Hedef bu. Ukraynalı Ivachenko-Progress de TB2'nin üreticisi Baykar'ın geliştirdiği Akıncı'ya AI-450T turboprop motor temin ediyor. Baykar ile Ukrspetseksport 2019'da SİHA motoru ve füze teknolojisinde işbirliği için 'Black Sea Shield' inisiyatifini geliştirmişti. Bütün bu ortaklığın birincil hedefi Rusya! Ukraynalılar SİHA kapasitesinin artmasıyla dengenin değişeceğini düşünüyor. Ki Karabağ savaşındaki hızlı sonuç en fazla Kiev'i heyecanlandırdı. Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Hasan Küçükakyüz'ün 4 Kasım 2020'de Kiev'de taktik havacılık tugayını ziyaret etmesi Karabağ tecrübesinin Kırım ve Dombass'a taşınması senaryolarına mürekkep basmıştı.

0 zaman Nezavisima Gazeta (NG) Türk yetkililerin, Ukraynalılarla birlikte DRP, LPR, hatta Kırım'ı Kiev'in kontrolünü döndürmek için operasyon üzerinde çalıştığını öne sürmüştü. Küçükakyüz'ün ziyaretinden iki hafta sonra TB2'ler Kramatorsk hava üssünde denendi. 23 Kasım'da TB2'ler Kırım sınırlarında keşif uçuşu yaptı. 27 Kasım'da TB2'lerin havalandığı yer Azak Denizi yakınındaki Şirokiy Lan idi. Aynı dönemde Ukrayna ordusunun Donbass'a tank, zırhlı araç, uçaksavar sistemleri, top ve roketatarlar sevk ettiğine dair

haberler geliyordu. Son olarak TB2'ler 28 Mart'ta Karadeniz kıyısında Tendrovskaya taraflarında görev uçuşundaydı. Daha fazla SİHA satışı için yeni cepheler bakılmak çok insafsız bir tespit sayılmaz. İktidarın tıyneti bunu dedirttiriyor.

Bunlar bir kenara ABD'nin Karadeniz'e 'sınırsız' girip çıkma arzusuna denk gelecek şekilde Boğazlarla ilgili statükoyu değiştirme niyetini de **NATO**-Rusya kapışmasının uzağında değerlendiremeyiz. Tarihsel husumet ve bölgesel rekabet içindeki iki güç Karadeniz'de barışı Montrö sayesinde temin edilebilmişken anlaşmayı cumhurbaşkanlığı kararıyla feshetme olasılığı konuşuluyor. Dünya bir yana dursa Türkiye'nin sahiplenmesi gereken bir anlaşmayı tartışmaya açmak akla zarar bir önerme. Bu hesapsızlık ancak Amerikan-İngiliz çıkarlarına hizmetle izah edilebilir. Kanal İstanbul projesi de bu zaviyeden bakılınca Montrö'nün bağlayıcılığında kaçış gibi duruyor. Bu sayede Karadeniz'deki dengeye harici ve çatışmacı aktörleri ortak edecekler. Bunun Türkiye'nin güvenliğine hiçbir katkısı olmayacağı gibi Rusya ile zaten zor olan ilişkilerin biçimi de değişecektir.

***

Karadeniz havzası ve Güney Kafkasya koridorunda Rus nüfuz alanlarına müdahalenin AKP iktidarına paralel ivme kazanmış olması tesadüf değil. Gürcistan'dan 'eğit-donat' programıyla başlattıkları kışkırtma hamlesi 2008'de Güney Osetya ve Abhazya'da şansını denemişti. Rusya'nın karşı müdahalesiyle Gürcistan'ın bu iki cumhuriyet üzerinde egemenlik iddiasını taçlandırma senaryosu çökmüş oldu. 2014'de Rus yanlısı kanadı 'neo-faşistler eliyle tasfiye komplosu da Kırım'ın kopuşu ve Donbass'ın 'ayrılıkçı' bir yola girmesine neden oldu.

Şimdi yeni ve daha tehlikeli bir senaryonun sayfaları açılıyor. Rusya'nın olası hamleleri ne olur bilemeyiz ama şimdiye kadar olup bitenlerden öğrendiklerimiz var: Ötekilerin ahmaklığı Rusya'ya eski Sovyet coğrafyasına dönüş bileti gibi geliyor. Rusya'nın görünür önceliği Kırım'ın yeni statüsü ile

ilgili tartişmaları bitirmek. Yani buranın artık Rusya Federasyonu'nun toprak parçası olduğunu kabul ettirmek. Kırım'a hiç dokundurtmadan pazarlığı Donbass'ın üzerinden yürütebilirler. Eğer korkulan askeri çatışma tırmanır ve NATO'nun desteği eksik kalırsa işte o zaman taraflar Rus Dışışleri Bakanı Sergey Lavrov'un işaret ettiği sonuca sürüklenir: Ukrayna'nın yok oluşu.

Rusya'nın Ukrayna sınırlarına doğru askeri sevkiyatı muhtemelen hem koşulları caydırıcı kılma hem de NATO'nun ciddiyetini görme amacı taşıyor.

Rusya'nın Kırım'a yönelik bir hamleyi kendisine yönelik saldırı sayacağını ve yanıtını ona göre vereceğini öngörmek için kâhin olmaya gerek yok. Tahminlerin köreldiği yer Donbass. Kremlin'in resmi pozisyonu Donbass, Ukrayna toprağı, buradaki mesele de bir iç savaş. Ancak Rusya'nın Donbass'ta bayrak sallandırmaması yanılıtıcı olabilir. Bütün işaretler burayı kendi haline bırakmayacağı yönünde. 2008 öncesinde Güney Osetya ve Abhazya'da yaptığı gibi Donbass'ta da Rusya vatandaşlığı dağıtıyor. Yani şimdiden kendi vatandaşlarını koruma gerekçesi yaratıyor. Rus askeri uzman Nikolay Kostikin olası kızışmada Güney Osetya senaryosunun Donbass'ta da tekrarlanacağını söylüyor. Bir süre önce Ukraynalılar, Hırvatistan'da Fırtına Harekatı'ndan ilham alan konuşmalar yapıyordu. 1995'te Hırvatistan NATO'nun arka çıktığı bir operasyonla Sırp Krayina Cumhuriyeti'nin (RSK) varlığına 4 gün içinde son vermişti. Ansızın ve hızlı. Putin bu senaryoya geçit vermeyeceklerini açıkça söylemişti.

Her halükarda düzeyi ne olursa olsun askeri restleşme Rus milliyetçilerinin "Yeni Rusya" diye andığı bölgelerdeki 'ayrılıkçı' statükoyu kalıcı hale getirebilir. Koşullara bağlı olarak bir sonraki adım referandumla Rusya'ya bağlanmak olabilir. Dün bir Ukraynalı general NATO'nun Ukrayna için savaşmayacağını söylemiş. Fakat ateşe emin olmadıkları bir destekle giriyorlar. Sonu çok kötü bitebilir.